

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ: СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА КРИТЕРІЇ

© 2024 СМЕЛЬЯНОВ О. Ю., ОЛІЙНИК С. Г., ГАСИМОВ Р. А., САДОВИЙ В. В.

УДК 330.341.1

JEL Classification: D92; G3; L10

Смельянов О. Ю., Олійник С. Г., Гасимов Р. А., Садовий В. В. Інноваційний розвиток бізнесу: сутність, ознаки та критерії

Мета статті полягає у вдосконаленні теоретичних засад оцінювання та управління інноваційним розвитком бізнесу, насамперед у з'ясуванні сутності цього розвитку, а також у виділенні його ознак і критеріїв. У статті встановлено, що інноваційний розвиток бізнесу є різновидом його економічного розвитку. При цьому інноваційний розвиток суб'єктів бізнесу варто трактувати як сукупність змін в обсягах і споживчих властивостях застосовуваних цими суб'єктами економічних ресурсів, а також у вміннях управляти цими ресурсами, що відображається у зростанні та реалізації інноваційного потенціалу зазначених суб'єктів та зрештою зумовлює стійке підвищення фінансово-економічних результатів інноваційної діяльності. З'ясовано, що головними ознаками інноваційного розвитку бізнесу є такі: провадження змін у внутрішньому середовищі суб'єктів бізнесу; зростання величини інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва, тобто нарощення здатності цих суб'єктів до розроблення та (чи) впровадження інновацій; реалізація інноваційного потенціалу суб'єктів бізнесу; зростання фінансово-економічних результатів від здійснення суб'єктами бізнесу інноваційної діяльності, що викликане реалізацією інноваційного потенціалу цих суб'єктів; стійкий характер нарощення фінансово-економічних результатів інноваційної діяльності. Результати проведеного дослідження також показали, що як ознаки інноваційного розвитку бізнесу, так і критерії цього розвитку утворюють певні ієрархії. Що стосується критеріїв, то найбільш узагальнюючим з них є різниця між приростом ринкової вартості суб'єкта підприємництва на кінець звітного періоду порівняно з його початком та обсягом інвестицій, які зумовили даний приріст. При цьому емпіричний аналіз, проведений за вибіркою промислових підприємств України, показав, що за всіма досліджуваними видами економічної діяльності перехід до більш узагальнених критеріїв інноваційного розвитку бізнесу призводить до зменшення значень відповідних цим критеріям індикаторів. З цього випливає, що результати оцінювання інноваційного розвитку бізнесу значною мірою визначаються обраними критеріями такого розвитку. Отримані результати проведеного дослідження можуть бути використані у практиці діяльності суб'єктів бізнесу при оцінюванні їх інноваційного розвитку та розробленні його стратегій.

Ключові слова: інноваційний розвиток, розвиток бізнесу, стратегія підприємства, інвестиційна активність, ознака розвитку бізнесу, критеріїв розвитку бізнесу.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Смельянов Олександр Юрійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: Oleksandr.Yemeljanov@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1743-1646>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/S-3373-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57201645794>

Олійник Сергій Григорович – аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: serhii.h.oliinyk@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1799-5976>

Гасимов Руслан Адалетович – аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: ruslan.a.hasymov@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8570-0982>

Садовий Віктор Васильович – аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: viktor.v.sadovyi@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2888-9617>

UDC 330.341.1

JEL Classification: D92; G3; L10

Yemelyanov O. Y., Oliinyk S. H., Hasymov R. A., Sadovyi V. V. Innovative Business Development: Essence, Features, and Criteria

The purpose of the article is to improve the theoretical foundations of evaluation and management of innovative business development, first of all, to clarify the essence of this development, as well as to allocate its features and criteria. The article defines that innovative business development is a type of its economic development. The innovative development of business entities should be interpreted as an aggregate of changes in the volumes and consumer properties of economic resources used by these entities, as well as in the ability to manage these resources, which is reflected in the growth and implementation of the innovation potential of these entities and, ultimately, causes a steady increase in the financial and economic results of innovation activities. It is found that the main features of innovative business development are the following: implementation of changes in the internal environment of business entities; growth

of the innovation potential of entrepreneurial entities, i.e. increasing the ability of these entities to develop and (or) implement innovations; realization of the innovative potential of business entities; growth of financial and economic results from the implementation of innovative activities by business entities, which is caused by the realization of the innovative potential of these entities; sustainable nature of increasing financial and economic results of innovation activities. The results of the conducted study also show that both the features of innovative business development and the criteria for this development form certain hierarchies. As for the criteria, the most generalizing of them is the difference between the gain in the market value of the entrepreneurial entity at the end of the reporting period compared to its beginning and the volume of investments that caused this gain. An empirical analysis conducted on a sample of industrial enterprises of Ukraine showed that for all the studied types of economic activity, the transition to more generalized criteria for innovative business development leads to a decrease in the values of indicators corresponding to these criteria. It follows that the results of the evaluation of innovative business development are largely determined by the selected criteria for such development. The results of the study can be used in the practice of business entities when evaluating their innovative development and developing its strategies.

Keywords: innovative development, business development, enterprise strategy, investment activity, feature of business development, criterion of business development.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Yemelyanov Oleksandr Yu. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: Oleksandr.Y.Yemelianov@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1743-1646>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/S-3373-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57201645794>

Oliinyk Serhii H. – Postgraduate Student of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: serhii.h.oliinyk@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1799-5976>

Hasymov Ruslan A. – Postgraduate Student of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: ruslan.a.hasymov@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8570-0982>

Sadovyi Viktor V. – Postgraduate Student of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: viktor.v.sadovyi@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2888-9617>

На сьогодні багато суб'єктів бізнесу в Україні демонструють низькі темпи економічного зростання або взагалі не показують позитивної динаміки зміни отримуваних фінансово-економічних результатів господарської діяльності. Це явище значною мірою зумовлене дією об'єктивних причин, зокрема, недостатністю платоспроможного попиту на низку видів продукції, відсутністю у суб'єктів підприємництва належних фінансових ресурсів для здійснення інвестиційних проектів, які спрямовані на забезпечення економічного розвитку цих суб'єктів, тощо. Водночас відсутність для багатьох вітчизняних суб'єктів бізнесу тенденції до стійкого зростання результатів їх господарської діяльності викликана також і недостатнім рівнем компетентності власників, менеджерів і фахівців цих суб'єктів у питаннях управління їх економічним розвитком.

Зокрема, важливе значення для забезпечення довготривалої конкурентоспроможності підприємств має управління їх інноваційним розвитком. Проте у багатьох вітчизняних суб'єктів господарювання цей розвиток є повністю відсутнім або його рівень є вкрай низьким. Ці обставини справляють негативний вплив і на загальні темпи економічного зростання таких суб'єктів. Тому удосконален-

ня управління інноваційним розвитком бізнесу є важливим засобом підвищення ділової активності суб'єктів господарювання та, як наслідок, забезпечення зростання економіки України.

Управління інноваційним розвитком бізнесу має базуватися на попередньому оцінюванні наявного рівня такого розвитку. Це, своєю чергою, потребує вдосконалення теоретико-методичних засад зазначеного оцінювання, зокрема уточнення сутності інноваційного розвитку бізнесу, його ознак та критеріїв.

Проблема оцінювання та управління інноваційним розвитком бізнесу розглядалася у працях багатьох науковців. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили такі вчені, як Л. М. Васильєва [1], В. О. Гусєв [2], І. Ю. Єпіфанова [3], О. І. Ковтун [4], В. В. Лесинський [5; 6], Ю. М. Мельник [7], В. М. Орлова [8], Р. М. Скриньковський [9], О. С. Шавшин [10] та ін. Цими та іншими науковцями було визначено чинники впливу на рівень інноваційного розвитку суб'єктів бізнесу, розроблено дієві методи вибору стратегій цього розвитку та запропоновано ефективні інструменти реалізації таких стратегій. Водночас теоретичні засади оцінювання та управління інноваційним розвитком бізнесу, зокрема питання з'ясування сутності цьо-

го розвитку, його ознак та критеріїв, на сьогодні не є повністю розробленими, що зумовлює потребу в подальшому дослідженні цих питань.

Мета статті полягає у вдосконаленні теоретичних засад оцінювання та управління інноваційним розвитком бізнесу, насамперед у з'ясуванні сутності цього розвитку, а також у виділенні його ознак та критеріїв.

Інноваційний розвиток бізнесу є доволі складним та багатогранним поняттям. Це зумовлено, насамперед, тим, що існує низка умов, задоволення кожної з яких є необхідним для того, щоб ідентифікувати певний процес, що відбувається у діяльності суб'єктів господарювання, як їхній інноваційний розвиток.

Передусім необхідно зазначити, що економічний розвиток бізнесу загалом та його інноваційний розвиток зокрема завжди викликані певними змінами у внутрішньому середовищі суб'єктів підприємства. Варто виділити такі головні складники внутрішнього середовища цих суб'єктів, які найчастіше піддаються змінам:

- 1) обсяги наявних ресурсів, зокрема виробничих, фінансових та інформаційних, які застосовуються суб'єктами підприємства. При цьому можливими є як збільшення, так і зменшення обсягів тих чи інших видів економічних ресурсів;
- 2) споживчі властивості економічних ресурсів, які застосовуються суб'єктами бізнесу. Насамперед, йдеться про покращення якісних параметрів відповідних видів застосовуваних суб'єктами господарювання ресурсів (наприклад, до таких параметрів можуть належати технічний стан основних засобів, рівень кваліфікації працівників, ступінь точності та актуальності управлінської інформації тощо);
- 3) вміння власників та менеджерів суб'єктів бізнесу ефективно управляти ресурсним забезпеченням їхньої господарської діяльності. У процесі розвитку бізнесу зазначені вміння повинні покращуватися.

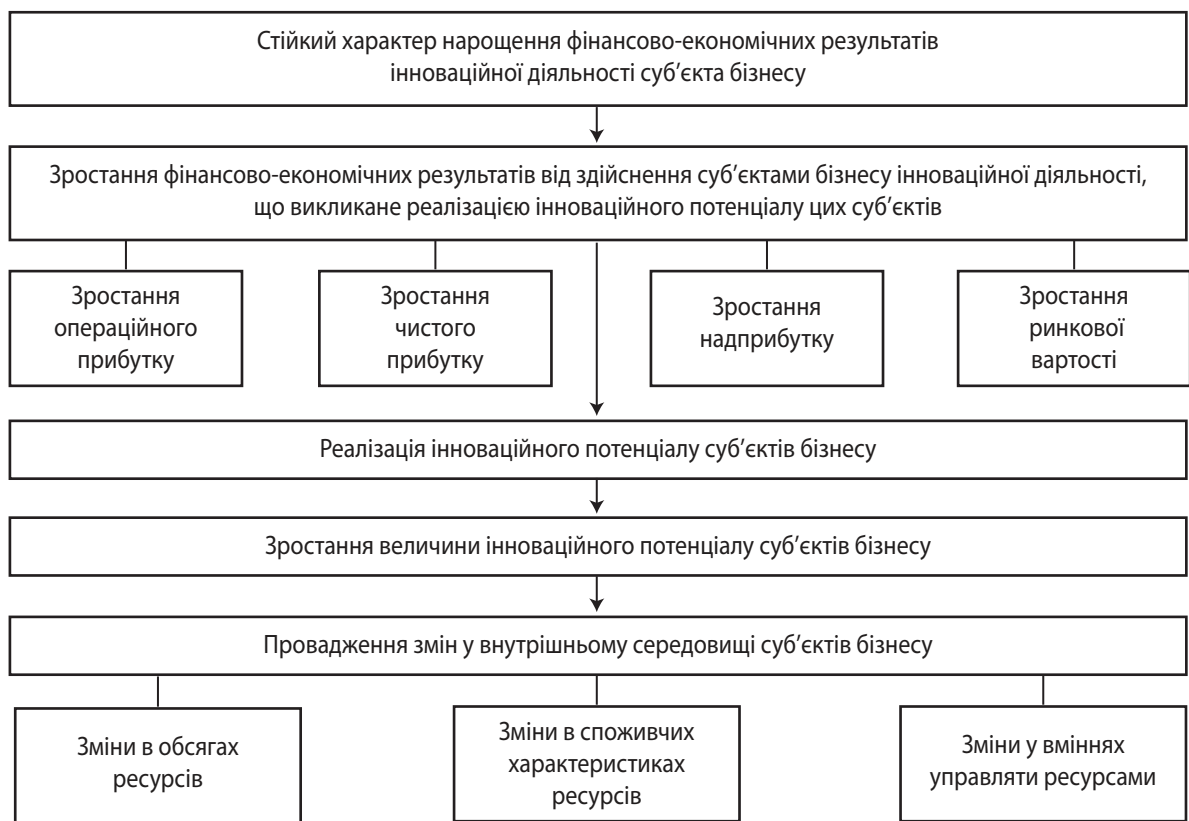
З урахуванням того, що інноваційний розвиток бізнесу є різновидом його економічного розвитку, інноваційний розвиток бізнесу варто трактувати як сукупність змін в обсягах та споживчих властивостях застосовуваних суб'єктами підприємства економічних ресурсів, а також у вміннях управляти цими ресурсами, що відображається у зростанні й реалізації інноваційного потенціалу зазначених суб'єктів та зрештою зумовлює стійке підвищення фінансово-економічних результатів

інноваційної діяльності. Отже, головними ознаками інноваційного розвитку бізнесу є такі:

- 1) провадження змін у внутрішньому середовищі суб'єктів бізнесу;
- 2) зростання величини інноваційного потенціалу суб'єктів підприємства, тобто нарощення здатності цих суб'єктів до розроблення та (чи) впровадження інновацій;
- 3) реалізація інноваційного потенціалу суб'єктів бізнесу. Зазначена реалізація відображається у розробленні та (чи) впровадженні тих чи інших видів технологічних, продуктових, маркетингових та інших нововведень;
- 4) зростання фінансово-економічних результатів від здійснення суб'єктами бізнесу інноваційної діяльності, що викликане реалізацією інноваційного потенціалу цих суб'єктів. Зокрема, зазначеними результатами можуть виступати дохід від реалізації продукції, валовий та чистий прибутки, надприбуток, приріст ринкової вартості компанії тощо;
- 5) стійкий характер нарощення фінансово-економічних результатів інноваційної діяльності. Зазначена стійкість відображається у перманентності такого нарощування (рис. 1).

Встановлення перелічених ознак інноваційного розвитку бізнесу має важливе значення з точки зору покращення розуміння складних механізмів, які лежать в основі такого розвитку. Водночас ці ознаки показують, що існують певні складності з ідентифікацією наявності у суб'єктів бізнесу інноваційного розвитку. Зокрема, можливо є ситуація, за якої за одним з видів фінансово-економічних результатів діяльності інноваційний розвиток певного суб'єкта бізнесу відбувається, а за іншим видом цих результатів інноваційний розвиток є відсутнім. У зв'язку з цим постає питання про встановлення коректних критеріїв інноваційного розвитку суб'єктів підприємства. Використання таких критеріїв повинно надавати можливість визначення того, чи відбувається інноваційний розвиток бізнесу та яким є рівень цього розвитку.

Зазначеними критеріями, очевидно, повинні виступати цілі діяльності суб'єктів бізнесу. Проте існує доволі багато таких цілей, що відрізняються, передусім, різним рівнем їхньої узагальненості. Зокрема, поширеною ціллю суб'єктів підприємства є скорочення величини поточних видатків, пов'язаних із здійсненням діяльності цих суб'єктів. Водночас, незважаючи на простоту формулюван-

Рис. 1. Ієрархія ознак інноваційного розвитку бізнесу

Джерело: сформовано авторами.

ня, досягнення такої цілі доволі часто не корелює із підвищенням економічної ефективності функціонування суб'єкта бізнесу. Це зумовлено тим, що зменшення абсолютної величини поточних видатків суб'єкта бізнесу може відбуватися і за рахунок зменшення обсягів виготовлення та продажу ним своєї продукції. З іншого боку, перехід на виготовлення інноваційної продукції з підвищеним ступенем якості часто передбачає нарощення витрат на її виготовлення, проте, таке нарощення може цілком перекриватися зростанням цін на інноваційну продукцію завдяки тому, що її споживачі погодяться сплачувати більші кошти за більш якісну продукцію.

Перелічені застереження стосовно обмежених можливостей застосування як головної цілі функціонування суб'єкта бізнесу критерію мінімуму його поточних видатків певною мірою усуваються, якщо перейти до більш загальної мети, а саме – зростання прибутку суб'єкта підприємства. Однак і критерій максимуму прибутку має істотний недолік, який впливає з того, що прибуток є потоковою величиною, а отже, необхідно попередньо встановити тривалість проміжку часу, впродовж якого передбачатиметься його максимізація. Також можливою є ситуація, коли

збільшення величини прибутку суб'єкта бізнесу в майбутньому потребуватиме попереднього реінвестування теперішнього прибутку цього суб'єкта. Інакше кажучи, збільшення прибутку в майбутньому може потребувати відмови від нього у теперішній проміжок часу. Загалом прибуток суб'єкта підприємства як критерій вимірювання його інноваційного розвитку має два суттєвих недоліків: по-перше, цей критерій не враховує обсяги тих інвестиційних витрат, які зумовлюють зростання величини прибутку; по-друге, величина прибутку суб'єкта бізнесу характеризує переважно короткострокові наслідки провадження цим суб'єктом своєї господарської діяльності.

Щоб усунути перший з названих недоліків прибутку як критерію інноваційного розвитку бізнесу можливо перейти до показника надприбутку. Останній є різницею між величиною прибутку суб'єкта бізнесу та обсягом тих інвестицій, які зумовили цей прибуток, помноженим на норму прибутковості інвестицій (тобто на мінімально припустиму, з точки зору суб'єктів бізнесу, таку прибутковість).

Необхідність враховувати часові параметри надходження прибутку суб'єкта підприємства зникає за умови переходу до ще більш загального критерію інноваційного розвитку бізнесу, а саме –

до критерію максимуму його ринкової вартості. Зазначена вартість визначається шляхом виконання капіталізації усього потоку майбутнього чистого прибутку суб'єкта господарювання. Тому існують усі підстави вважати критерій максимуму ринкової вартості цього суб'єкта одним з найбільш обґрунтованих і коректних серед усіх можливих критеріїв інноваційного розвитку бізнесу. Проте оцінювання ринкової вартості будь-якого суб'єкта господарювання можливо здійснити лише із обмеженим ступенем точності. Це зумовлено тим, що зазначене оцінювання базується на прогнозуванні майбутнього чистого прибутку суб'єкта бізнесу впродовж необмеженого періоду та визначення коректної ставки капіталізації. Однак обидва ці завдання можливо вирішити лише наближено.

Також необхідно зазначити, що ринкова вартість суб'єкта бізнесу як критерій оцінювання його інноваційного розвитку не враховує обсяги інвестицій, які забезпечують цей розвиток. Тому найбільш узагальнюючим критерієм інноваційного розвитку бізнесу є різниця між приростом ринкової вартості суб'єкта підприємництва на кінець звітного періоду порівняно з його початком та обсягом інвестицій, які зумовили цей приріст.

У принципі, мета функціонування суб'єкта бізнесу може бути формалізованою також і за допомогою відносного показника (наприклад, індикатора рентабельності власного капіталу цього суб'єкта). Однак головний недолік зазначеного підходу полягає у тому, що він не враховує важливість для власників будь-якого суб'єкта бізнесу, які вклали в його інноваційний розвиток певну суму коштів, отримання саме абсолютних, виражених у грошовому вираженні результатів.

У зв'язку з цим відносні індикатори як узагальнюючі критерії інноваційного розвитку бізнесу повинні мати обмежене застосування й розглядатися переважно як певні допоміжні інструменти ухвалення оптимальних рішень щодо провадження суб'єктами бізнесу своєї інноваційної діяльності.

Водночас кількісну оцінку інноваційності розвитку бізнесу цілком можливо надавати і у відносному вираженні, що забезпечує умову зіставленості отриманих результатів оцінювання. З урахуванням викладеного, з цією метою потрібно виконати такі основні дії, як:

- 1) вибір критерію розвитку бізнесу;
- 2) встановлення проміжку часу, впродовж якого здійснюватиметься оцінювання інноваційного розвитку суб'єкта бізнесу;
- 3) виділення тієї частини величини обраного критеріального індикатора, яка відповідає саме розвитку бізнесу, а не якимось іншим причинам зростання цього індикатора (наприклад, такою причиною може бути збільшення цін на продукцію суб'єкта бізнесу внаслідок покращення кон'юнктури на ринку її збуту);
- 4) виокремлення у величині зростання критеріального індикатора, зумовленої саме розвитком бізнесу, тієї її частини, що утворилася завдяки здійсненню суб'єктом бізнесу інноваційної діяльності;
- 5) виділення у встановленому на попередньому етапі прирості значення критеріального індикатора економічного розвитку стабільної його частини, що не має тенденцію до зниження.

Для проведення емпіричного аналізу інноваційного розвитку бізнесу було відібрано тридцять підприємств західного регіону України, які у звітному періоді (2019–2023 рр.) провадили інноваційну діяльність.

Зазначені підприємства належать до трьох галузей промисловості (машинобудування, фармацевтичної та хімічної промисловості). Використовуючи наведену вище послідовність дій, за кожним підприємством було оцінено рівень їх інноваційного розвитку за трьома критеріями, а саме – за операційним та чистим прибутком, а також за надприбутком. Усереднені результати такого оцінювання наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1

Усереднені за досліджуваними підприємствами значення рівня їх інноваційного розвитку за 2019–2023 рр.

Назви критеріїв інноваційного розвитку бізнесу	Усереднені за підприємствами значення критеріальних показників за видами економічної діяльності, частки одиниці		
	Машинобудування	Фармацевтична промисловість	Хімічна промисловість
1. Прибуток від операційної діяльності	0,29	0,37	0,22
2. Чистий фінансовий результат	0,24	0,28	0,17
3. Надприбуток	0,19	0,23	0,13

Джерело: розраховано авторами на основі даних про діяльність досліджуваних підприємств за період 2019–2023 рр.

Таким чином, за усіма досліджуваними видами економічної діяльності перехід до більш узагальнених критеріїв інноваційного розвитку бізнесу призводить до зменшення значень відповідних цим критеріям індикаторів. З цього випливає, що результати оцінювання інноваційного розвитку бізнесу значною мірою визначаються обраними критеріями такого розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що інноваційний розвиток бізнесу є різновидом його економічного розвитку. При цьому інноваційний розвиток суб'єктів бізнесу варто трактувати як сукупність змін в обсягах та споживчих властивостях застосовуваних цими суб'єктами економічних ресурсів, а також у вміннях управляти цими ресурсами, що відображається у зростанні й реалізації інноваційного потенціалу зазначених суб'єктів та, у кінцевому рахунку, зумовлює стійке підвищення фінансово-економічних результатів інноваційної діяльності. Отже, головними ознаками інноваційного розвитку бізнесу є такі: 1) провадження змін у внутрішньому середовищі суб'єктів бізнесу; 2) зростання величини інноваційного потенціалу суб'єктів підприємництва, тобто нарощення здатності цих суб'єктів до розроблення та (чи) впровадження інновацій; 3) реалізація інноваційного потенціалу суб'єктів бізнесу; 4) зростання фінансово-економічних результатів від здійснення суб'єктами бізнесу інноваційної діяльності, що викликане реалізацією інноваційного потенціалу цих суб'єктів; 5) стійкий характер нарощення фінансово-економічних результатів інноваційної діяльності.

Загалом можливо побудувати ієрархії як ознак інноваційного розвитку бізнесу, так і його критеріїв. Стосовно критеріїв інноваційного розвитку бізнесу, то найбільш узагальнюючим з них є різниця між приростом ринкової вартості суб'єкта підприємництва на кінець звітного періоду порівняно з його початком та обсягом інвестицій, які зумовили даний приріст. При цьому емпіричний аналіз, проведений за вибіркою промислових підприємств України, показав, що за усіма досліджуваними видами економічної діяльності перехід до більш узагальнених критеріїв інноваційного розвитку бізнесу призводить до зменшення значень відповідних цим критеріям індикаторів. Тому подальші дослідження повинні передбачати, зокрема, більш докладне з'ясування співвідношень між різними критеріями інноваційного розвитку бізнесу. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васільєва Л. М. Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2016. № 1 (39). С. 117–120.
2. Гусев В. О. Парадигма сталого інноваційного розвитку. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 115–118.
3. Єпіфанова І. Ю. Формування інноваційних стратегій промислових підприємств у сучасних умовах. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 13. С. 33–39.
4. Ковтун О. І. Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади. *Економіка України*. 2013. № 4. С. 44–56.
5. Lesinskiy V., Yemelyanov O., Zarytska O., Symak A., Koleshchuk O. Substantiation of projects that account for risk in the resource-saving technological changes at enterprises. *East. Eur. J. Enterp. Technol.* 2018. Vol. 6 (1). P. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2018.149942>
6. Lesinskiy V., Yemelyanov O., Zarytska O., Symak A., Petrushka T. Devising a Toolset for Assessing the Potential of Loan Financing of Projects Aimed at Implementing Energy-Saving Technologies. *East. Eur. J. Enterp. Technol.* 2021. Vol. 4 (13). P. 15–33. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.238795>
7. Мельник Ю. М. Інноваційна стратегія підприємства як джерело його конкурентних переваг. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 67–72.
8. Орлова В. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємства. *Економічний нобелівський вісник*. 2015. № 1. С. 79–85.
9. Скриньковський Р. М., Клювак О. В. Діагностика рівня готовності підприємства до здійснення інноваційної стратегії. *Бізнес Інформ*. 2016. № 7. С. 96–101.
10. Шавшин О. С. Стратегія інноваційного розвитку підприємства. *«Інтернаука». Сер. : Економічні науки*. 2017. № 3 (25). С. 167–171.

REFERENCES

- Husiev, V. O. "Paradyhma staloho innovatsiinoho rozvytku" [The Paradigm of Sustainable Innovative Development]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9 (2011): 115-118.
- Kovtun, O. I. "Innovatsiini stratehii pidpriemstv: teoretyko-metodolohichni zasady" [Innovative Strategies of Enterprises: Theoretical and Methodological Foundations]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 4 (2013): 44-56.
- Lesinskiy, V. et al. "Devising a Toolset for Assessing the Potential of Loan Financing of Projects Aimed at Im-

- plementing Energy-Saving Technologies". *East. Eur. J. Enterp. Technol.*, vol. 4 (13) (2021): 15-33.
DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.238795>
- Lesinskyi, V. et al. "Substantiation of projects that account for risk in the resource-saving technological changes at enterprises". *East. Eur. J. Enterp. Technol.*, vol. 6 (1) (2018): 6-16.
DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2018.149942>
- Melnyk, Yu. M. "Innovatsiina stratehiia pidpryemstva yak dzherelo yoho konkurentnykh perevah" [Innovative Strategy of the Enterprise as a Source of Its Competitive Advantages]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 7, no. 4 (2015): 67-72.
- Orlova, V. M. "Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpryemstva" [Strategy of Innovative Development of the Enterprise]. *Ekonomichni nobelivskiy visnyk*, no. 1 (2015): 79-85.
- Shavshyn, O. S. "Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpryemstva" [Strategy of Innovative Development of the Enterprise]. «*Internauka*». Ser. : *Ekonomichni nauky*, no. 3(25) (2017): 167-171.
- Skrynkovskyi, R. M., and Kliuvak, O. V. "Diahnostyka rivnia hotovnosti pidpryemstva do zdiisnennia innovatsiinoi stratehii" [The Diagnostics of the Level of Enterprise's Readiness to Implement Innovation Strategy]. *Biznes Inform*, no. 7 (2016): 96-101.
- Vasileva, L. M. "Formuvannia innovatsiinoi modeli rozvytku natsionalnoi ekonomiky" [Formation of an Innovative Model of the Development of the National Economy]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho aharno-ekonomichnoho universytetu*, no. 1(39) (2016): 117-120.
- Yepifanova, I. Yu. "Formuvannia innovatsiinykh stratehii promyslovykh pidpryemstv u suchasnykh umovakh" [Formation of Innovative Strategies of Industrial Enterprises in Modern Conditions]. *Pidpryemnytstvo ta innovatsii*, no. 13 (2020): 33-39